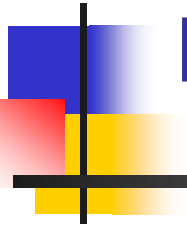

Παρέμβαση και υποστήριξη παιδιών με ΜΔ

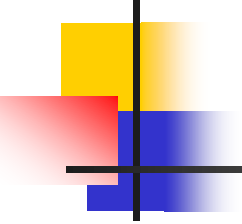
Χαρακτηριστικά Αποτελεσματικών Παρεμβάσεων για τις ΜΔ

- Χρήση πολυαισθητηριακών μεθόδων (Singleton, 2009).
- Έμφαση στη διδασκαλία της φωνολογικής επίγνωσης ως μέρος ενός ευρύτερου προγράμματος (Brooks, 2007).
- Δομημένα προγράμματα (Gersten, et al., 2009. NRP, 2000. Rose, 2009). Διαδοχικές διδακτικές ενότητες με μικρή χρονική διάρκεια. Η συνέπεια στην τήρηση του προγράμματος διασφαλίζει την πιστότητα του προγράμματος.

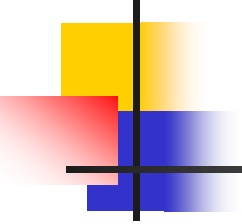

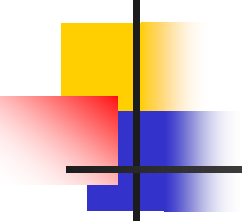
Επιπλέον...σημαντικά είναι

- Η πιστότητα της παρέμβασης (treatment integrity/treatment fidelity)
- Όλοι οι μαθητές δεν ανταποκρίνονται στον ίδιο βαθμό στα παρεμβατικά προγράμματα. Περίπου ένα 3% των μαθητών δεν ανταποκρίνεται σε μια παρέμβαση υψηλής ποιότητας (Torgesen, 2007)

-
- Εντατικά προγράμματα: αρχή του «λίγο και συχνά». Σε παιδιά με σοβαρές δυσκολίες συνίστανται πιο εντατικά και εξατομικευμένα προγράμματα. Η συχνότητα κυμαίνεται από καθημερινή έως 2-3 φορές εβδομαδιαίως με διάρκεια 15 έως 30 λεπτά κατά μέσο όρο.
 - Η παρέμβαση σε μικρές ομάδες είναι εξίσου αποτελεσματική με την εξατομικευμένη παρέμβαση (Torgesen, et al., 1999).

-
-
- Σαφής και αναλυτική διδασκαλία και μάθηση με βάση διαδοχικά βήματα (NRP, 2000). Δίνεται έτσι στο μαθητή η ευκαιρία να βιώνει μικρές επιτυχίες, και να λαμβάνει συχνή ανατροφοδότηση.
 - Έγκαιρη παρέμβαση.
 - Αντιστοιχία μεταξύ δεξιότητας και δυσκολίας του έργου.

-
-
- Σημασία της παράλληλης ενίσχυσης του μαθησιακού και του ψυχοκοινωνικού τομέα (αυτοεκτίμηση, κοινωνική και συναισθηματική επάρκεια, κίνητρα) (Vaughn, Sinagub, & Kim, 2004).
 - Συχνός έλεγχος της προόδου των μαθητών .

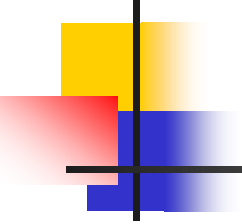
Εξατομικευμένα προγράμματα

Μοντέλα με στόχο τις φωνολογικές δεξιότητες

Μοντέλα με στόχο την αποκωδικοποίηση και την ευχέρεια

Μοντέλα με έμφαση στις δεξιότητες της κατανόησης (ανάπτυξη λεξιλογίου, ανάπτυξη προφορικού λόγου, διδασκαλία γνωστικών και μεταγνωστικών στρατηγικών)

Ενίσχυση γραπτού λόγου (γραφοσυμβολικές δεξιότητες, ορθογραφία, γραπτή έκφραση)

-
-
- Υποστήριξη στις δεξιότητες μελέτης, στην οργάνωση/διαχείριση χρόνου, και στη βελτίωση της μνήμης

Ενίσχυση της αναγνωστικής ικανότητας

- Η διεξοδική διδασκαλία της φωνολογικής επίγνωσης. Μπορεί να αποτελεί είτε αυτόνομο παρεμβατικό πρόγραμμα είτε επιμέρους τομέα σε ευρύτερες προσεγγίσεις. Δομημένα-συσσωρευτικά
- Π.χ. Sound Linkage (Hatcher, 2000), Phonographix, THRASS-Teaching Handwriting, Reading and Spelling Skills, Orton-Gillingham, Alpha to Omega Programme, Hickey Multisensory Language Course

Ενίσχυση της ευχέρειας

- Συστηματική χρήση της επανάληψης.
- Νεοαποκτηθείσες δεξιότητες αυτοματοποιούνται, αποφεύγεται η σύγχυση με νέο ή παραπλήσιο μαθησιακό υλικό και επιτυγχάνεται η εμπέδωση
- πχ Repeated Reading

Συνεργατικά προγράμματα

Σ'αυτά τα προγράμματα κυρίαρχο ρόλο παίζει η δυναμική που υπάρχει ανάμεσα στον έμπειρο αναγνώστη και στον μαθητή που αντιμετωπίζει δυσκολίες.

Paired Reading, Peer education, Peer Assisted Learning Strategies-PALS, Class Wide Peer Tutoring-CWPT, Parental involvement, Family Literacy.

Ενίσχυση της Αναγνωστικής Κατανόησης

1. Η ενίσχυση γλωσσικών δεξιοτήτων
 - διδασκαλία του λεξιλογίου με επανάληψη και πολλαπλή έκθεση του μαθητή στις λέξεις, με τη χρήση κειμένων παρά με τη χρήση μεμονωμένων λέξεων, να προκύπτει και από τυχαία μάθηση
 - Ενίσχυση του προφορικού λόγου καθώς υπάρχει υψηλή συσχέτιση προφορικού λόγου με αναγνωστική κατανόηση

2. Διδασκαλία στρατηγικών

- συμβολή δεξιοτήτων ανώτερου επιπέδου, όπως είναι η προϋπάρχουσα γνώση και η ενεργοποίησή της, η ικανότητα εξαγωγής συμπερασμάτων και η χρήση στρατηγικών για τη συγκράτηση των πληροφοριών στη μνήμη

Γνωστικές στρατηγικές

- Τρόπος επεξεργασίας των πληροφοριών και επηρεάζουν τη δυνατότητα μελλοντικής ανάκλησης και αξιοποίησής τους σε νέες καταστάσεις και άρα την αποτελεσματικότητα της μάθησης. οργάνωση των πληροφοριών σε γνωστικούς οργανωτές (λίστες, διαγράμματα, γνωστικοί και νοηματικοί χάρτες, νοηματικοί ιστοί) και οι στρατηγικές όπως η παράφραση η περίληψη, και η παραγωγή ερωτήσεων

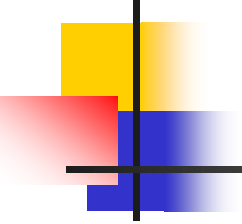

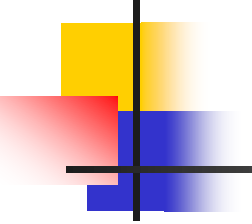
Μεταγνωστικές στρατηγικές

- Πως οι μαθητές επιλέγουν, παρακολουθούν και χρησιμοποιούν τις στρατηγικές. Περιλαμβάνεται η επιβεβαίωση της κατανόησης, ο εντοπισμός του προβλήματος και η επίλυση προβλήματος μέσω της χρήσης αυτοερωτήσεων.

Αποτελεσματικές στρατηγικές για την αντιμετώπιση των δυσκολιών κατανόησης

- *Έλεγχος της κατανόησης*: μαθαίνουν πώς να έχουν επίγνωση της κατανόησης του κειμένου .
- *Συνεργατική μάθηση*: μαθαίνουν στρατηγικές μαζί με τους συμμαθητές τους.
- *Χρήση γνωστικών και σημασιολογικών οργανωτών*: Η γραφική αναπαράσταση των πληροφοριών (διαγράμματα, νοηματικοί χάρτες, νοηματικοί ιστοί) βοηθάει να είναι πιο εύληπτες από το μαθητή .
- *Απαντήσεις σε ερωτήσεις*: απαντούν σε ερωτήσεις που τίθενται από τον εκπαιδευτικό και λαμβάνουν άμεση ανατροφοδότηση.

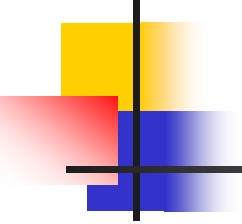
-
-
- *Παραγωγή ερωτήσεων:* ερωτήσεις για το κείμενο που διαβάζουν.
 - *Δομή της ιστορίας:* πώς να χρησιμοποιούν τη δομή της ιστορίας ως μέσο που θα τους βοηθήσει να ανακαλέσουν το περιεχόμενό της, ώστε να απαντήσουν σε ερωτήσεις για το τι έχουν διαβάσει.
 - *Περίληψη:* Οι μαθητές διδάσκονται στρατηγικές περίληψης, τον τρόπο εύρεσης της κεντρικής ιδέας και των βασικών πληροφοριών και παράλειψης των δευτεροσών πληροφοριών του κειμένου, τη χρήση ερωτήσεων «Ποιος», «Πότε», «Πού», «Γιατί» κλπ.

-
- *Χρήση διαφορετικών τύπων κειμένων* (αφηγηματικό, πληροφοριακό κλπ): Από τα αφηγηματικά κείμενα που προσομοιάζουν στον προφορικό λόγο, οι μαθητές προχωρούν στη μελέτη δοκιμιακών κειμένων με μεγαλύτερες προτάσεις, τεχνικό λεξιλόγιο και πιο πολύπλοκη συντακτική δομή.
 - *Αναλυτική διδασκαλία στρατηγικών*: Η αναλυτική διδασκαλία ενισχύει τους μαθητές να εστιάζουν την προσοχή τους, ενεργοποιεί την προηγούμενη γνώση, διαχωρίζει το έργο σε μικρά βήματα, και περιλαμβάνει ανατροφοδότηση από τον εκπαιδευτικό.
 - *Διδασκαλία εξαγωγής συμπερασμάτων* (KispaI, 2008)

Ενδεικτικά Προγράμματα

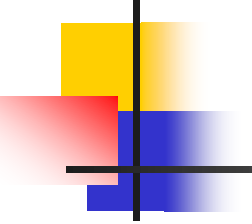
- Πρόγραμμα Αμοιβαίας Διδασκαλίας (“Reciprocal Teaching”, Palinscar & Brown, 1984). Διδάσκει τους μαθητές α) πως θα κάνουν περίληψη ενός κειμένου, β) πως θα διατυπώνουν ερωτήσεις για την κεντρική ιδέα ενός κειμένου, γ) πως θα διευκρινίζουν το λεξιλόγιο ή τις έννοιες που δεν είναι κατανοητές, και δ) πως θα προβλέπουν την εξέλιξη του νοήματος καθώς διαβάζουν.

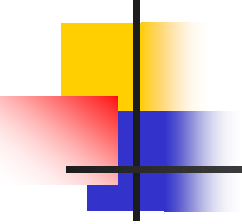
-
-
- Το πρόγραμμα «Εκπαίδευση στην Εξαγωγή Συμπερασμάτων» («Inference Training», Yuill & Oakhill, 1988)
 - περιλαμβάνει εκτεταμένη διδασκαλία για την διεύρυνση της σημασίας των λέξεων, την παραγωγή ερωτήσεων και τον έλεγχο της κατανόησης. Η εφαρμογή του έδειξε ότι βελτιώνει τα επίπεδα κατανόησης των μαθητών με δυσκολίες κατανόησης σε σύγκριση με όσους συμμετείχαν μόνο στην αναγνωστική παρέμβαση

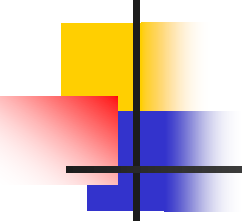

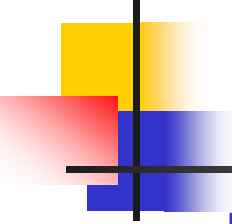
Ενίσχυση του γραπτού λόγου

- α) τις γραφοσυμβολικές δεξιότητες,
- β) την ορθογραφία, και
- γ) την γραπτή έκφραση

-
- Δραστηριότητες φωνολογικής επίγνωσης για παράδειγμα μπορούν να ενταχθούν σε ένα παρεμβατικό πρόγραμμα για την ορθογραφία και είναι δυνατό να περιλαμβάνουν π.χ. σύνθεση, κατάτμηση ή απαλοιφή τμημάτων λέξης ή ψευδολέξης σε συλλαβικό ή φωνημικό επίπεδο, εντοπισμό ομοιοκαταληξίας, κοινού ή διαφορετικού τμήματος λέξεων.
 - Μεταγλωσσικές δεξιότητες σε επίπεδο μορφημάτων (Nunes, Bryant & Bindman, 1997). Προθεματικά αλλά κυρίως καταληκτικά μορφήματα που η ορθογραφία τους συνδέεται με γραμματικο-συντακτικούς κανόνες.

-
-
- Η μνημονική ικανότητα καθοριστικό ρόλο στην εκμάθηση της ορθογραφίας, αφού οι αποθηκευμένες στη μνήμη μορφές των λέξεων και η δυνατότητα ανάσυρσής τους, αποτελούν μια βασική πηγή άντλησης της ζητούμενης πληροφορίας κατά τη διαδικασία της γραφής
 - Διδασκαλία πολυαισθητηριακών τεχνικών
 - Π.χ. Fernald, του Horn, των Graham & Freeman Five-Step Study Strategy, των Berninger, Abbott et al. Eight-Step Method, των Weis & Weis (Braillet, 2006. Παντελιάδου, 2011. Σπαντιδάκης, 2008).

-
-
- Τεχνική (Δες-Κάλυψε-Γράψε) (Σπαντιδάκης,2008)
Προφορική και οπτική παρουσίαση της λέξης από τον εκπαιδευτικό, εκφορά της λέξης από το μαθητή, ανάλυσή της σε συλλαβές, νοητική οπτική αναπαράσταση της λέξης από το μαθητή με κλειστά μάτια, σχηματισμός λέξης στον αέρα με το δάχτυλο, αποτύπωση της λέξης με διάφορους τρόπους και υλικά, ιχνηλασία της λέξης, γραπτή απόδοση της λέξης, έλεγχος ορθότητας της λέξης.

-
- Πολυαισθητηριακή μέθοδος είναι η εικονογραφική, όπου η απεικόνιση των γραμμάτων (π.χ. πρόγραμμα *Letterland*), αλλά και η ορθογραφία των λέξεων μαθαίνεται με τη βοήθεια εικονογραφημάτων και επιχειρείται η δημιουργία μιας ισχυρής μνημονικής σύνδεσης μεταξύ μιας εικόνας και της μορφής της λέξης.
 - Οι τεχνικές που εστιάζουν στα παράγωγα και στις οικογένειες λέξεων γενικότερα. Η οπτικοποίηση των ερεθισμάτων μπορεί εδώ να βοηθήσει επίσης, μέσω σχηματικών απεικονίσεων της οργάνωσης των λέξεων σε οικογένειες (πίνακες, ακτινωτά διαγράμματα κ.ά. (Μουζάκη, 2010. Σπαντιδάκης, 2008)).

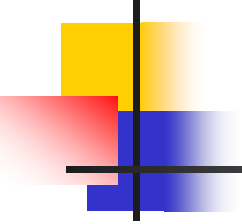
Βασικές αρχές αποτελεσματικής παρέμβασης στην ορθογραφία

- -εξατομικευμένη και εντατική εκπαίδευση,
- -αξιοποίηση πολυαισθητηριακών τεχνικών,
- -αξιοποίηση της συνεργατικής μάθησης,
- -αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών,
- -παροχή πολλαπλών ευκαιριών για εξάσκηση,
- -επανάληψη και επανεξέταση ανά τακτά διαστήματα

Ενίσχυση της γραπτής έκφρασης

- Στο **προ-συγγραφικό στάδιο**: *εύρεση ιδεών* με ποικίλες τεχνικές, όπως η ιδεοθύελλα (brainstorming), οι εικόνες, οι ερωτήσεις, η παρουσίαση της αρχής ή του τέλους μιας ιστορίας, αλλά και η αξιοποίηση σχετικών με το θέμα πηγών πληροφοριών
- Στρατηγικές για το σωστό *σχεδιασμό*, την *οργάνωση* δηλαδή των ιδεών ώστε να δομηθούν στη συνέχεια σε ενιαίο κείμενο

-
-
- Στάδιο της **συγγραφής**, ο μαθητής μπορεί να χειριστεί το κείμενό του πιο αποτελεσματικά, αν έχει διδαχτεί τη συγκεκριμένη δομή, το ύφος και τον τρόπο γραφής ανάλογα κάθε φορά το κειμενικό είδος (π.χ. περιγραφικό, αφηγηματικό, επιχειρηματολογικό) και τον αποδέκτη, τους συντακτικούς κανόνες, τις συμβάσεις του γραπτού λόγου γενικά (Fitzerald & Teasley, 1986), ενώ σημαντικός είναι και ο εμπλουτισμός του λεξιλογίου.
 - ενίσχυση της ικανότητας γραφής σε επίπεδο πρότασης

-
-
- Το **μετα-συγγραφικό** στάδιο είναι το απαιτητικότερο

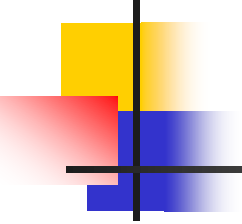
α) η *άμεση διδασκαλία*, η οποία να περιλαμβάνει υπόδειξη της διαδικασίας ανασκόπησης από τον εκπαιδευτικό και εντατική εξάσκηση σε ποικιλία κειμένων,

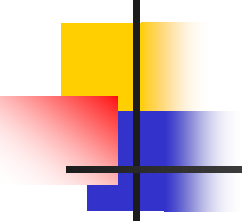
β) η *ένταξη συγκεκριμένων στόχων* κατά τη διαδικασία αναθεώρησης, έτσι ώστε κάθε φορά ο μαθητής να μπορεί να εστιάσει και να δράσει βελτιωτικά σε ένα συγκεκριμένο στοιχείο της γραπτής έκφρασης (π.χ. περιεχόμενο, στυλ γραφής, μηχανιστικά στοιχεία),

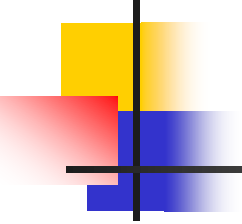

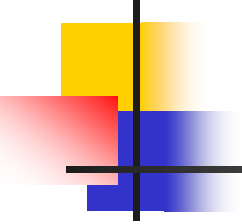
- η ***χρήση των νέων τεχνολογιών***

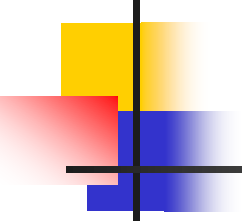
- αντιμετώπιση των αδυναμιών στο επίπεδο του γραμματέα (διόρθωση ορθογραφικών λαθών, ευανάγνωστο, καθαρό γραπτό) και για τη συνεχή αναπροσαρμογή του κειμένου
- *επεξεργαστής κειμένου* σημαντική βελτίωση στα κείμενα παιδιών στο πλαίσιο της συνεργατικής μάθησης (ορατή σε όλους οθόνη, δυνατότητα εκτύπωσης πολλών αντίτυπων)

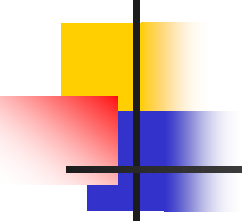
-
-
- γ) η καλή *γνώση της δομής* του εκάστοτε κειμενικού είδους, στοιχείο που αναφέρθηκε ως σημαντικό και στα προηγούμενα στάδια,
 - δ) η παροχή «*διαδικαστικών διευκολύνσεων*» (π.χ. POWER (Plan, Organise, Write, Edit, Revise) WRITE (Work from your plan to develop your thesis statement, Remember your goals, Include transition words for each paragraph, Try to use different kinds of sentences, and Exciting, interesting, words), ΣΟΣ της έκθεσης (Συντακτικό-Γραμματική, Ορθογραφία, Στίξη)
 - ε) οι *συνεργατικές διαδικασίες*.

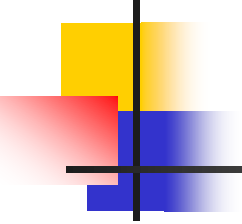
-
-
- Διαφοροποίηση σε τρεις άξονες, *περιεχόμενο, διαδικασία, προϊόντα,*
 1. Το *περιεχόμενο*, αφορά κυρίως στο τι χρειάζεται να μάθει ο μαθητής (γνώσεις, έννοιες, δεξιότητες). Πιθανή αναπροσαρμογή των στόχων της διδασκαλίας ανάλογα τις δυνατότητες και – ειδικότερα για τους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες – τα ελλείμματα του κάθε μαθητή.

-
-
2. Η *διαδικασία*, αφορά στον τρόπο προσέγγισης και επεξεργασίας του προς μάθηση υλικού. Π.χ. ευελιξία ως προς το χρόνο εργασίας, την κλιμάκωση του βαθμού εμπάθυνσης ή δυσκολίας του έργου, τις μεθόδους που εφαρμόζονται, το βαθμό υποστήριξης από το δάσκαλο κ.τ.λ.

-
-
3. Το *προϊόν*, αφορά στο πώς δείχνει ο μαθητής τι έμαθε, περιλαμβάνει δηλαδή τις εργασίες που ζητούνται. Συνδέεται κατά κύριο λόγο με την αξιολόγηση, η οποία είναι σημαντικό να είναι διαφοροποιημένη για τα άτομα με μαθησιακές δυσκολίες και να εστιάζει κυρίως στην ατομική πρόοδο παρά στη σύγκριση της επίδοσης με τους άλλους (Tomlinson, 2010).

-
-
- Διαφοροποίηση σε τρεις άξονες, *περιεχόμενο, διαδικασία, προϊόντα,*
 1. Το *περιεχόμενο*, αφορά κυρίως στο τι χρειάζεται να μάθει ο μαθητής (γνώσεις, έννοιες, δεξιότητες). Πιθανή αναπροσαρμογή των στόχων της διδασκαλίας ανάλογα τις δυνατότητες και – ειδικότερα για τους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες – τα ελλείμματα του κάθε μαθητή.

-
-
2. Η *διαδικασία*, αφορά στον τρόπο προσέγγισης και επεξεργασίας του προς μάθηση υλικού. Π.χ. ευελιξία ως προς το χρόνο εργασίας, την κλιμάκωση του βαθμού εμπάθυνσης ή δυσκολίας του έργου, τις μεθόδους που εφαρμόζονται, το βαθμό υποστήριξης από το δάσκαλο κ.τ.λ.

-
-
3. Το *προϊόν*, αφορά στο πώς δείχνει ο μαθητής τι έμαθε, περιλαμβάνει δηλαδή τις εργασίες που ζητούνται. Συνδέεται κατά κύριο λόγο με την αξιολόγηση, η οποία είναι σημαντικό να είναι διαφοροποιημένη για τα άτομα με μαθησιακές δυσκολίες και να εστιάζει κυρίως στην ατομική πρόοδο παρά στη σύγκριση της επίδοσης με τους άλλους (Tomlinson, 2010).